

RENBETESKOMMISSIONENS AF 1913 HANDLINGAR

XIV

Protokoll

Sommarundersökningar 1915 inom norra
afdelningens område

Protokoll fördt på Övergaard den 20 augusti 1915.

§ 1 .

Den 19 augusti afreste sektionen med häst till Övergaard på Balsfjordeidet. Under färden demonstrerades af den medföljande lappen Henrik Nilsson Tomma flyttningvägen öfver Markeneselven och landsvägen.

Den 20 augusti undersöktes flyttningförhållandena vid Övergaard. Sektionen var närvarande vid VIII distriktets renhjords förbiflyttning från Lako-trakten till Vidjik.

Diskussion anställdes med Jon Olsson Blind, VIII distriktet.

§ 2 .

A.

Flyttningvägen från Markenesdalen till Balsfjordens strand går på W-sidan om Markenes-säteren och rakt ned på landsvägen,

som passeras c:a 100 m E om bron öfver Markeneselven, vidare i samma riktning öfver denna älf och ned till stranden.

Längs denna väg flytta oxrenhjordarna till XXI, XXIII och X distrikten samt det sista distriktets vajhjord efter kalfningen. Dessa distrikts samtliga renar använda samma väg om hösten.

Naturförhållandena erbjuda inga svårigheter, Lapparna i X distr. hafva dock uttalat som ett önskemål, att på en sträcka af c:a $\frac{3}{4}$ km mellan sätern och stranden skogen skulle utgallras i de tätaste snåren lör att flyttningen med småkalfvar skulle underlättas. En sådan gallring vore också önskvärd på vissa punkter på flyttningssvägen ofvanför sätern.

Sätern, som ligger omedelbart vid flyttningssvägen, är ingärdad och har hittills icke vållat några svårigheter vid förbiflyttningen.

B,

Flyttningssvägen förbi Övergaard från Postdalen ut till VIII och IX distr. går enligt kartan W om gården, där också en »flyttningssgata" af ägaren Randulf Isaksen är ingärdad. Denna väg är särdeles obekvämlig och brant, hvarför lapparna ej använda den utan flytta i stället E om gården, där den äldre vägen går och därupp- och nedflyttningen i liden. N om gården är bekvämare.

Naturförhållandena erbjuda inga svårigheter.

En icke ingärdad slättermyr, belägen strax intill flyttningssvägen E om gården, är mycket svår att undvika vid förbiflyttningen. Om myren inhägnades och tillräcklig öppning lämnades mellan denna och inmarksgärdet, vore skadegörelserisken borta på denna punkt.

Uppe vid Stordalens mynning har strax ofvanför vägen på S sidan om Stordalselven funnits ett gammalt rengärde. Platsen för detta användes nu till slätter. Denna är så godt som omöjlig att undvika, då renhjorden drifves in i Stordalen, så vida den icke inhägnas.

Öfvergången af Stordalselven är vid höglod riskabel för små-

kalfvar äfvensom för klöfjerenar. Uppförande af en bro här vore af stor betydelse, enär detta är den enda lämpliga väg för raiderna.

C.

Den flyttningsväg, som lapparna från Ringvasö och Kvalö sommar och höst använda för flyttning från Postdalen till Giusakdalen och vice versa går E om gården Elvekroknes i närheten af denna gårds utslåtter, hvilka icke äro ingärdade. Den risk för skadegörelse, som härvid uppstår (takster hafva förekommit), kan svårligen undvikas, om icke slåttrarna ingärdas. Härtill vore tillräckligt, att ett c:a 1 km långt gärde uppfördes från Nordkjoselven fram till gården,, sträckande sig längs liden ofvanför slåttrarna.

§3.

Diskussion med:

I.

Jon Olsson Blind, c:a 50 år. Flyttar i VIII distr.

1. B. tillhörde samma by som brodern Anders Olsson Blind under vintern 1913—14.

Kalfningen skedde vid Taavaskaite i Sverige.

3. Vajhjorden fördes efter kalfningen tillsammans med A. 0. Blinds vajor förbi Rostojaure och Moskojavvre till fjällen omkring Tverelvdalen och Tabmokdalen, där de höllos hela sommaren,
4. Oxrenhjordens flyttning började ungefär 1 vecka före midsommar. Den 25 juni var den vid Vuontsajaure, NE om Rostojaure. Flyttningen gick vidare förbi Kummajärvi och Peldsavagge, på hvilka ställen man hvilade. Från sistnämnda ställe flyttade B. på ett dygn till Postvollan, dit han framkom den 1 juli. Här lågo då bröderna Per och Ola Olsson Blind med sin oxrenhjord. (Vajhjorden hade blandats med Nils Josefsson Kuhmuinens (VI distr.) vajhjord och flyttat genom Mörtens-

dalen). Anders Olsson Blind ratkade här bort sina oxrenar och förde dem via Caccevagge till trakten omkring Dopparcacca och Sottončacca.

Jon däremot lät sina oxrenar blanda sig med Pers och Olas oxrenhjurd. Sedan de legat en vecka på Postvollan och renarna under tiden hufvudsakligen betat i Varregaska fortsatte flyttningen förbi Övergaard upp till Storvand, där hjorden sammanfördes med Lars Olsson Blinds samtliga renar samt Pers och Olas vajrenar, hvilka i Tverdalens öfversta del utskiljts från Kuhmuinens hjordar. Renarna släpptes sedan och gingo af sig själfva ut till trakterna omkring Lakselvdalen. — Raiderna gingo samma väg som hjorden till Övergaard.

6. Under den varmaste tiden af sommaren (juli månad) höllos renarna på fjällen Kirstifjeld och Kistefjeld, i dalarna Stoksevagge och Gattelasvagge samt i trakten mellan Rismaalstind och Rievsatvagge. Särskildt i trakten af Gattelasvagge finnes mycket snö. Därefter, då renarna började »vända", fördes de till trakterna omkring Storvand, Raššavarčokka och Kilafjeld, där de fingo beta i ungefär 2 veckor. Renarna voro under ständig bevakning äfven under den varmaste tiden.

Mjölknings förekom icke under sommaren.

I och för skiljning af främmande distrikts renar finnes ett gärde uppfört vid den plats, där familjernas sommarvisten äro belägna, i närheten af gården Övre Lakselvsletten.

B. och brodern Anders hade år 1914 sina kåtor vid Övergaard, där äfven brodern Lars bodde; Per och Ola däremot bodde på det vanliga sommarvistet, där de hafva torfkåtor.

7. Den 15 augusti fördes renarna förbi Övergaard upp i Mörtensdalen och höllos i Vidjik och Postdalen, där hjorden betade c:a 10 dagar. Här togos klöfjerenar ur hjorden och familjerna afhämtades vid Övergaard.

Från Postvollan flyttade man den vanliga flyttningvägen till Giebmejokka (biälf till Paraselven från W-sidan).

Mjölkning började i Postdalen.

Efter ett par dagars uppehåll vid Giebmejokka lämnade B. denna by och gick med sin raid öfver till Stolpenase, där han förenade sig med brodern Anders, i hvars hjord B:s vajor varit hela sommaren. Härifrån flyttades till mynningen af Caucasvagge, där en veckas uppehåll gjordes. Mjölkning. Härifrån flyttades mellan Moskojavrrer och Ruostaelven, öfver riksgrensens på N-sidan af Rostojavrrer till svenska sidan. — Gränsen passerades omkring den 10 september. — Under vistelsen här utskiljde B. vid Kummajärvi sina oxrenar från brödernas hjord, som under tiden hunnit dit.

Brunsttiden tillbragtes i närheten af Hoha.

III.

Förr har B. likasom 1915 flyttat med alla sina renar ute på Lako.

7. Höstflyttningen har under de senare åren företagits 1 à 2 veckor tidigare än förr, emedan under årens lopp de ställen, där man riskerar takster, blifvit allt flera och betesmarkerna sålunda blifvit trängre.

IV.

2. Sådana som förhållandena nu äro, är det särdeles dåligt utrymme för det renantal, som nu finnes i distriktet. Godt utrymme finnes endast för 1000 renar. De yttre delarna af distriktet kunna ej utnyttjas längre än som nu sker. — Den del af distriktet, som ligger på E-sidan af Sörfjorden, är oanvändbar till sommarbetesland på grund af bristande förbindelse mellan dalarna.

Inom sommarbetesmarkerna finnas 2 ställen där skadegörelser äro synnerligen svåra att undvika, och där takster förekommit, nämligen gården Kvitbergs säter (Mobakken), nära vattendelaren mellan Balsfjorden och Lakselvdalen samt slättermyrar tillhörande en af gårdarna i Seljeelv.

5. B, anser, att distriktsindelningen borde ändras så, att Tverdalen komme att tillhöra VIII distr. Hela E-sidan af Sörfjorden kunde däremot gärna afskiljas från distriktet.

Uppläst och godkänt den 21 augusti 1915.

Justeradt, Tromsö den 24 september 1915.

P. Lorenz Smith.

Eric von Sydow.